

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

A kézdivásárhely városi és vidéki vadász-egyesület hivatalos közlönye.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyedévre 1 frt 30 kr. — Egy eszám ára 5 kr. Községek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 4 frtért kapnak a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.
Kiadóhivatal: K.-Vásárhelytől az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetések s előfizetési pénzek küldendők.

A nemzetiségek és a Petőfi-ünnep.

Már rég nem folyt le ünnepély oly hangulattal teljesen és diszharmonia nélkül, mint az ötvenes Petőfi-émlékünnep. A hódolat, melyet a lángoló zseninek és az áldozatra kész hazaszeretnek mutatunk be, nem kelt irigységet s még az ellenség szívében lakozó gonosz indulatok is mozdatlanul maradnak s ajkuk elnémul. Egy hang sem volt hallható, dacára annak, hogy ellenségeink száma nem csekély; sőt mi több: azok a nemzetiségek, melyek a magyarsággal viszályban vannak, felhasználták az ünnepélyes alkalmat, hogy közelebb jöjjenek hozzánk és legalább erre az egy napra pihentessék a fegyvereket. Az ünnepi szónok történelmi hasonlata a fegyverszünetről az északamerikai háború alatt Shakespeare születésének háromszázados évfordulója alkalmából teljesen találó volt. A nemzetiségek nálunk is hallgatag fegyverszünetet tartottak, hogy közösen üljék meg a magasztos ünnepet. Szászok, szerbek és magyarok nyújtottak egymásnak kezét Segesvárott és midőn Bartha Miklós, e kitűnő szónok lelkesedéssel telten üdvözölte a megjelenteket, a néplélek mélyéből beszélt és nem csupán ezért, hanem azért is köszönettel tartozunk neki, hogy a távollevő románokat csak

futólag aposztrofálta és a három nemzetiség bátorságos együttletének örömkelyébe keserűséget nem öntött. A románok távol maradtak az ünneptől.

Ez igaz ugyan; de nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az ő helyzetük különösen nehéz volt s hogy ők nehéz dilemma előtt álltak. Az ellenségeskedés románok és magyarok közt — fájdalom, hogy ilyenről kell beszélni, — ugyanis a szabadságharczói dátálódik, melyben Petőfi hősi halált halt. Nem tartjuk itt helyén valónak, azt kutatni, hogy a régi harag mily mértékben indokolt, de a mi tény, az tény s a románoknak attól kellett félniök, hogy az ünnepélyen való részvételük, ha talán nem is keltett volna keserűséget, lehet, hogy őszintének sem tartották volna azt. Ha egy elvesztett fiu, a ki idők folytán nagy emberré lett és sok tisztességhez jutott, visszatér a családba, az a családtag, a melyik leginkább oka annak, hogy a hazatértnak egykoron el kellett hagynia a szülői házat, a leg-tartózkodóbban fog viselkedni és csak fokozott, szeretetteljes előzékenység győzheti őt meg, hogy a hazatérte már nem neheztel és csak testvért lát a testvérben.

A Petőfi-ünnep — reméljük — meggyőzte román testvéreinket, hogy nálunk

minden harag eltűnt, s hogy a multat multnak tekintjük. És a mint reméljük, hogy a közös ünnep szászokat, szerbeket és magyarokat nem csupán erre az egy napra hozott egymáshoz közelebb, hanem hogy a barátságos hangulat ünnep után is megmarad s utóhatása lesz, úgy hiszszük, hogy románok és magyarok közt jobb viszony fog bekövetkezni és hogy nincs messze az idő, mikor e hazának minden fia a legjobb egyetértésben fog egymással élni, tekintet nélkül az anyanyelvre, tekintet nélkül az elmúlt időkben történt eseményekre, egyes-egyedül abban a törekvésben, hogy a közös hazát naggyá, hatalmassá és boldoggá tegyék.

A székely leányok érdeke.

Alig hangzott el a szó, hogy a Romániába kivándorló s ott legtöbb esetben erkölcsi szétesésök alapján boldoguló székely leányok szertelen kíváncsiságának irányát Magyarország felé kell terelelni, máris a magyar társadalom megmozdult.

Előkelőbbnél-előkelőbb családokhoz kérnek székely leányokat. Igérik, hogy leányainkat család-juk tagjaképpen fogják tekinteni, felügyelni erkölcsi, jó irányban oktassák, gondozzák, munkásságukat díjazzzák úgy, sőt jobban, mint Romániában. Eddig e tárgyban az iktatónk tanúsága szerint, 374 megkeresés érkezett be. Akárhány különböző nemzetiségek által lakott helyiségekben előkelő hi-

TÁRCZA.

Felednélek...

Valami rejtelmes zsi bongás fogta el minden tagomat, mikor végignézttem a balatoni fürdő fényes publikumának sokaságán. Ugy szerettem volna tudni mindent, ami ezeknek a káprázatosan szép asszonyoknak fejecskéiben motoszkál. A feleségemet nem hoztam magammal, mert egyedül szeretek járkalni legalább egy pár óra hosszat naponta. Ő úgy is talál magának foglalatosságot odahaza, s hogy ha megunja, hát majd talál szórakozást is. A fürdő szezon elején lévén, csak egy tódult az embertömeg a Balaton partjára, lesni a gőzösön érkező vendégeket. Amint a tengernyi ember közé keveredtem, egy búbajos szép fiatal asszonyon felejtettem a szememet, aki unottan járt föl, alá. Karesu termete a liloméhoz hasonlított, könnyed járása nyomában északibó illat áradt, nagy, beszédes szeméi igézőek voltak. Egy perczig rám nézett azokkal a mély tüzi szemeivel és a tekintete úgy a lelkembe tapadt, hogy azt örökké érezni fogom. Csak az arcán volt valami megmagyarázhatatlan vonás, ami mintha boldogtalanságot, vagy talán az élet tulságos ismeretét engedte sejtetni. Össze-vissza egy éves házasság voltam, hát hirtelen elfordultam, nehogy kísértésbe jöjsek és nehogy valaki észrevegye az én rejtgetett érdeklődésemet, mert akkor menthetetlenül veszve vagyok. Amikor az ujon jött vendégek partra szállottak, elszórt a várakozók tömege is és én elbandu-

koltam a suhogó hársfák oldalán, amerre az ut vezetett. A fásor végén bekandikált a verőfényes égbolt az árnyas, sötét utra, melynek csendjét a hatalmas tö titokteljes mormolása zavart meg, elegyedve a dombvári cigánybanda elhaló akkordjával, amelyet a gyöngye szellő felém hozott. Arra a nótára azonban figyelmessé lettem, amelyet most huztak; úgy kezdődik, hogy „Felednélek, felednélek...” A szövegéből csak ennyit tudok, a dallamát végig. És ez a nóta úgy a rabjává ejtett, hogy megijedtem. Egyelőre még nem tudtam határozottan, hogy mitől, annyi azonban bizonyos, hogy félttem és egyre azt dudoltam: „Felednélek, felednélek...” Közbe-közbe magam előtt láttam annak a búbajos fiatal asszonynak a lilom termetét, igéző szép arcát, égető, perzselő tekintetét. Ettől szerettem volna szabadulni, de nem lehetett. Hiába zűmmögte a lelkiismeretem az imént hallott nótát. Csak nem tudtam szabadulni. És ez fájt is, meg jól esett is egyszerre. Ej, az ördögbe is, hát mi közöm nekem ehhez az asszonyhoz; utóvégre csak lesz annyi erőm, hogy uralkodjam eme csábítás fölött, amely szerencsétlenséget zudit rám is, a feleségemre is, a szegény jó feleségemre, ki most egyedül van odahaza.

Ezeket gondolta és cselekedte Szentkereszty Kálmán, miközben megfordult és sietett hazafelé. Hej, de sok minden koválygott az ő lázas fejében! Öreg este lett, mire haza ért. Kis felesége otthon felöltözve várta egész délután, hogy majd együtt elmennek a „Hableányba”, de hiába, elmaradt a mai séta, mert Kálmán későn ért haza. És szórakozottan felelt a neje kérdéseire, amivel fiatal feleségében elhintette a féltékenység vész

csirázó magvát... Dehogy tudja más az ő bajukat, dehogy! És az ismerősök nem is vettek észre semmit sem. Kálmán egy kissé fürkészőbb tekintettel kutató az asszonyok közt, az igaz, a felesége bensejében meg gyanakodó gondolatok üzték egymást, ámde ezt leleplezte az asszonyok velük született finom raffinement-jával. Az a búbajos asszony meg nem volt sehol. Így mult el egy-két nap, amig Kálmánnak egy jó barátja, Varjas Béla a fürdőre nem érkezett. Hogy megörültek egymásnak! Ifjúkori jóbarátok, iskolatársak voltak. Varjas Béla másnap meglátogatta Szentkeresztyékét, hosszasan beszélgetett Kálmán nevével, aki — felelevenítettén a mult idők emléke — Varjas Béla előtt bizonyos kellemetlenségekre emlékeztetett, mondván, hogy meg ne nősüljön, mert nincs nagyobb boldogság a leányéletről, amit ő, ha férfi volna, oda nem adna a világ minden asszonyáért. Hosszra nyúlt Varjas Béla ábrázata a fiatal asszony eme kijelentésétől és szinte kérdőleg tekintett reá.

— Gondolkozik, ugy-e, de mondja nem győtelem-e az, ha az embernek olyan ügyei is vannak, amelyeket titkolnia kell a felesége előtt? Óh, édes Kálmán, ez már vele született baja az asszonyoknak, hogy éppen arra kíváncsiak, amit talán jobb volna meg nem tudni soha.

Kálmán nagyon kényelmetlenül érezte magát e perczben, de Varjas Béla valami közömbös történetre tért és elterelte vele az asszony figyelmét az előbbi témáról.

Majd az asszony folytatta beszédjét valami „kasszirőről”, aki miatt épp ők ketten, a két legjobb barát, éretlen diák korukban megverekedtek.

vatalnokok azért is kérnek székely leányokat, hogy legyen a családtagjainak a legfőbb a gyermekeknek kivel édes anya nyelvünkön beszéljenek. Ha ezen jó akaratot csak futólag is vizsgáljuk fajunk alsóbb néposztálya megmentésére, egyelőre önkénytelenül is kijelölve látjuk az utat. Mennyire más a kép, ha Romániára tekintünk, hol egész Konstantinápolyig székely leányok népesítik be, nem egy helyt a leg- alábbvaló házakat. Kik élnek összeköttetésben ál- lanak a jobb helyen lakó barátnőikkel élet visz- nyaikat megbeszélve, a miazmatikus légkörben forralják ki életelveiket. Ily retortán keresztül menve, onnan ha vissza került, itthon is megfertőzik kör- nyezetüket. Ma már a beteges tünetek egész sorozata fekszik előttünk; tisztába vagyunk azzal, hogy e té- ren tennünk kell, gyors segílyre van szükség.

Ha a kivándorlással járó veszélyes jelensége- ket még csirájában elfojtja a társadalom, ha annak idejében állami gyárakban, vállalatoknál, kifejtett iparos szellemmel bíró magyar városokban helyez- zük el a székely családok fiát, leányait: ma akkor egy egészséges, helyes életelvek által vezérelt, ma- gyar nemzeti szellemben megizmosodott, a nyugati kultúra áldásos hatása alatt felnőtt nemzedék te- kintene a székelyföldre, a mely elem vissza szívár- gása mindig előnyösen folyt volna be mezőgazda- sági, ipari érdekeink kifejlésére.

A Románok erős nemzeti politikája fajunkat csak azon téren türi meg, a hol azt leigázva önma- gába beolvasszathatja. Halálból Magyarországnak a román elemmel évszázadokon tanúsított humánus el- bánásáért, Románia az ott nagyszámban élő magya- rságunk nemzeti öntudatának felébredésétől minden alapot elzár; az ottani iskolázásügyi viszonyainkra a Román jelleget vaskezekkel nyomja rá.

A Románoktól mi is tanulhatnánk helyes nem- zeti politikát.

Száraz tény az, hogy Romániához való visz- nyunk a székelyföld jellemének, életelveinek, erköl- csének kifejeződésére évek hosszú során hátrányo- san folyt be.

Meggyőző tapasztalatok birtokában vagyunk, ismerjük, tudjuk, hogy társadalmi tekintetben eddig is fajunk érdekében nagy mulasztást követtünk el. A közönynek is van határa, mi már (e határig) elju- tottunk, a mi ezután következik annak neve: társa- dalmi bűn.

Módunkban lett volna a szertelen kivándorlás irányát eddig is Magyarország felé, helyes alakban terelni.

Nem tettük, tegyük meg ezután. E téren min- den év az említett bajokat csak tetézi.

A magyar sajtó előszeretettel karolta fel a szé- kely leányok ügyét. A székelyföldi lapok egyike-

másika gazdasági érdekeinket látja megtámadva általa.

Jöjünk tisztába a kérdéssel. Magam is egyet értek Beksics Gusztáv képviselő ur, a székely ügyek igazi barátjának a Pesti Hírlap 1899. július 6-iki szá- mában „Erdély magyarsága” címén közölt cikkével. Egyetért vele minden öntudatos, gondolkodó hazafi. Mihelyt arról lesz szó, hogy a székelyföld népfölöslegét Erdélyben el tudjuk helyezni s eljön az idő, hogy kényeret tudunk saját szülőtte földünkön fajunk- nak adni, magam is ott leszek az első között, kik azt fogják hangoztatni, hogy bármely irányu kiteleítés megtámadása faji egységünknek, felté- teleinek, egészséges fejlesztésének. A kérdés tehát most csak az lehet, hogy a székelyföld munkára al- kalmas, kezemunkája után élő leányait, ma el tud- juk-e látni tisztességes keresettel, tudunk-e szá- mukra itthon kényeret nyújtani, vagy nem? Erre a kérdésre a felelet egy az, hogy nem. Gyáraink, vállalataink nincsenek olyanok, hol e nemű nép fő- löslégünket elhelyezhük. A második kérdés ezzel kap- csolatban az, megengedjük-e leányainknak, hogy míg itthon lekötni nem tudjuk, Romániában vándoroljanak? Helyes-e?, hogy az ott rájuk váró er- kölesi súlyedést, ez alapon a busásabb keresethez való jutást behunyt szemekkel nézzük? Vagy a megélhetésnek tisztességes módját Magyarorszá- gban egy nagyobb városban efemer alakban, míg ná- lunk is javul a helyzet felnyissuk? Én a magyaror- szágra való elhelyezés mellett foglalom állást azért is, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy nemcsak prostituált székely leányok mennek Romániába, ha- nem ezekkel, vagy külön vezetők kalauzolásá mel- lett, 12 éves leánykáktól felfelé, csoportosan, kerülő utakon, tömegesen szöknek olyanok is, kik egyene- sen Romániába lépnek a veszélyes lejtőre, senki sem törődve azzal, hogy ezen éretlen gyermekek a helyes uton maradnak-e vagy nem? Különböző eze- n körülményt beigazolt adatok is tanúsítják.

A Magyarországra való kihelyezés mellett fog- lalom állást azért, mert Romániában székely leányaink helytelen életelvekhez, munkátlan-sághoz szoknak s visszajöve a szokásaikat át plántálják környezetükbe.

Nem szeretném azonban magam se azt, ha a Magyarországra való kihelyezés tervtelen alakban történne. De az odavaló elhelyezést feltétlenül aján- lom azért is, mert vannak elszegényedett gazdák, kiknek leányai itthon szögyelnek szolgálatba menni, s így vagy otthon semmittevéssel töltik az időt, vagy nem állanak ellen a csábításnak, Románia felé veszik útjukat. Ézen leányokra nézve valóságos jó- tétemény, ha Magyarországon előkelő családoknál helyeztetnek el, hol nem csak pénzt keresnek, ha-

nem helyes életelveket szokva meg, önművelődésükre is nagyobb tér kínálkozik.

Magyarországban, mint székelyek nem lesznek lenézve, humánusabb bánásmódban részesülnek, mint Romániában, hol gazdák parancsára saját anyanyelvüket is kénytelenek elhanyagolni. Buda- pesten a „Mártha”-egylet vállalta el a székely leányok elhelyezését. Ügyünk támogatására való- színű, hogy megnyerjük az Országos Nemzeti szövetséget, nagyobb városok nőegyleteit.

Hogy azonban a székely leányok elhelyezésével itthon eselédhiány ne álljon elő, mi természetesebb, mint az, hogy a helybeli nőegyletünk elnöksége va- gye kezébe ez ügyet, s egy intézze a dolgot, hogy az elhelyezéseket csak akkor eszközölje, mikor eseléd- beli szükségletünk ki van elégítve, tehát ősszel és tavasszal. Sőt az elhelyezendő leányokkal szemben fentarthatjuk azt a jogot is, hogy egy bizonyos idő múlva vissza jöjjenek; az elhelyezést minden eset- ben a legjobb helyekre vélem közvetíteni.

Ha fajunk érdekeit szívünkön viseljük, e kér- désbe társadalmi uton szövetkezve is belemehetünk s így akkor szüntetjük be az elhelyezést épen, mi- kor akarjuk. Mit ha nem teszünk, a kényérkereset kérdését ma meg nem oldva, megint csak nyitva tartjuk az utat Románia felé, ekkor az így továbbra is élő idézett bajokért esekély honorálás lesz a szé- kely társadalmi élet közönye s önérdelkeink számi- tatlan hajszája.

Efemer alakban addig, míg a székelyföld ipari mezőgazdasági viszonyai javulnak, helyeslem a szé- kely leányoknak Magyarországon való elhelyezését, sőt e téren szívesen nyújtok az ügy keresztültitélhez segítségemet.

Kézdi-Vásárhelyen, 1899. évi július hó 28-án.

Kiss Jenő,
polg. isk. rajztanár.

Bucsuestély.

Erdélyi Károly nyugalmazott és távozó polgári fiúiskolai igazgató tiszteletére, az iskola gondnok- sága, kartársai, tanítványai, barátai és tisztelői f. hó 2-án este, a Nemzeti-szállóban, szokatlan és feltűnő nagy számmal gyűltek össze, hogy a doré tanügyi és közügyi munkástól elismeréssel és méltóképen vegyenek búcsut.

Képviselve volt itt ezen alkalommal a város minden hivatalos és társadalmi egyesületén kívül, a vidék is, s a nagyszámmal megjelent urakon kívül, a bucsuestélyen előkelőségünk hölgyei közül is so- kan vettek részt.

A zsufolásig megtelt teremben 103 teríték mel- lett foglalt helyet a tekintélyes közönség, a mely minden alkalmat felhasznált arra, hogy a távozó igazgató iránt, — már a megjelenés és együttlét által is oly impozánsan kifejezett elismerését — me- leg szavakkal és általános lelkesedéssel is tudomá- sára juttassa.

A vacsora ideje alatt a meg nem jelenhetett közönség üdvözlő sorai egymást érték s így ezen ün- nepélyes alkalom minden tekintetben a legfénye- sebb bizonyosságot tett arról, hogy Erdélyi Károly- nak sokoldalú önzetlen és szerény munkásságáért városunknak minden polgára tisztelettel adózik.

Az estély első szónoka Baló László volt, a ki a polgári iskola tanári testülete nevében vett búcsut, a távozó igazgatótól.

Utánna Révész Cyrill gymn. tanár következett, a ki meleg, szívből jövő, lelkesedéstől és hévtől át- hatott, ékes szavakkal mondott, a helybeli róm. kath. gymnasium nevében, a távozonak „Isten hoz- zád”-ot.

Lőrinc Béla plebános Erdélyi Károlyt, mint volt egyháztanácsost s mint a polgári iskola vezérét üd- vőzölte.

Dr. Bánffy Zsigmond, Zajzon László, Kiss Jenő, Balázs Márton és Zajzon Sándor urak ugy köszön- tötték Erdélyi Károlyt, mint őszinte jó barátot, ön- zetlen közügyi férfiut, igazgatót és kartársat.

Török Andor, Péntes Béla és Jancsó Mihály urak, megható szép szavakkal, a hálás tanítványok nevében emeltek poharat.

Török Bálint Kézdi-Vásárhely polgársága, — Czimbalmos Ferencz az iparosok és iparos tanítvá- nyok, — Vajna Géza a Kézdi-Vásárhelyen szün- időző tanuló-ifjuság, — Csizsár Pál a vadász-egylet, Barabás Gergely pedig a szülők nevében mondott

Persze ma kacagtak az „eseten”, meg hevülékeny természetükön, melylyel akkor oly hirtelen belero- hantak a veszedelembé. Bizzog nem tennék ma; a feleségükért meg talán legkevésbé. Vilmacska ezt Kálmántól tudja és amint elmondta, Varjas Béla szembetűnően elhalványodott. De hamar leküzdötte ezt a színváltoztatást és kis vártatva távozott. A két jó barát este újra találkoztak; ketten lévén, ked- vükre beszélgethettek, sőt Varjas Béla bevallotta Kálmánnak, hogy ő azt a kis „kasszínót” akiről a felesége szólt, feleségül is vette, amit különben már meg bánt. Kálmán őszintén sajnálta emiatt barátját és éppen, hogy el akart dicsekedni az ő boldog esa- ládi életével, mikor torkán akadt a szó, mert eszébe jutottak a feleségének tegnapi szavai és elébe toppant képzeletben az a csodaszép asszonyka és látta ő is a maga megzavart boldogságát. És igyekezett bizo- nyítani, hogy a feleségével ő mintaszerű boldo- ságban él, s ha tegnap Vilma mondott is olyat, ami kétségessé teszi boldogságukat, az csupán azért történt, mert ő egy délutánt elvesztegetett egy szép asszony miatt és ezzel megrabolta nejét.

— Ez fáj Vilmának, ez az, a mit ő titoknak nevezett, amelyről, minthogy nem szabad, épp azért szeretne tudni. Ártatlan komédia az egész — foly- tatta Kálmán — amelynek legfőljebb én iszom meg a levét, mert azt az asszonyt nem tudom felejtani... Hanem édes Bélám, hozd el a feleségedet hozzánk, talán jó barátnőre akad benne Vilma s megbékül a helyzetével. Ne félj, nem fogunk hajba kapni ő érte, mert tied ő már Isten és az emberek előtt.

Másnap Szentkeresztiek várták Varjas Bélát a nejevel és azok pontosan meg is érkeztek. Amint

azonban Varjas Béla karján bevezette nejét Szent- keresztiekhez, leirhatatlan jelenet játszódott le. És ebből elég annyit elmondanunk, hogy Kálmán ba- ráti feleségében az ő csodaszép ismeretlenjét ös- mertte fel, aki őt megbűvölte, s aki miatt az ő imá- dott Vilmacskája féltékenykedett.

Egy pillanat alatt felismerték a helyzetet mind a négyen. Magyarazgatni itt nem volt alkalom, mert ez a kinos jelenet Varjasék azonnali távozásával végződött, Szentkereszt meg ott találta jó barátja névjegyét az asztalán...

A két jó barátot a kegyetlen végzet ismét egy- más pisztolyosöve elé állította; ezuttal komoly ügy- ben, a hites feleség becsületéért. Mire a tihányi hogyek alján visszhangzott a pisztoly durranása Varjas Béla szíve-vére pirosra festette a gypet...

Amint Szentkereszt hazamenet a subgó hárs- fák alá ért, a lágy esti szellő belezsongta lelkületébe a dombovári cigánybanda nótáját: „Felejtteni, elfe- ledni...” ott hullámozott a vidám fűdőközönség, gondtalanul, pajzán jókedvvel, előkelően rejtegetve azt a milliányi apró-cseprő bajt, bánatot, amely ki tudja, kit emészt, amely Isten tudja, melyiknek a szívét-lelkét őrli és pusztítja, esendesen, zajtalanul. Kálmán futott haza az ő csábító álomképe előtt, amely megint eleje toppant; az az északiból asszony, aki tovább szöhet, — most már zavartalanul — pokoli hálóját, amelyben elpusztulni egyaránt kél és kárhozat, boldogság és bűn. És most ki felel a szerencsétlen Vilma boldogságáért, ki fogja őt meg- ózni attól a győtrelemtől, amely osztályrészül jut, ha Kálmán azt a csábító asszonyt nem fogja majd elfeledni?...

Polgár Géza.

Erdélyi Károly közbecsülésben álló személye iránt, bucsu üdvözlöt.

Az ily sok oldalról jött megtisztelő és elismerő nyilatkozatokra, Erdélyi Károly az ő megszokott, egyszerű, emelkedett és válogatott beszédmódjában mondott köszönetet. Látszott rajta, hogy 26 évi itt működése alatt a hozzánk fűzte, ezer és ezer értékes szálak megszakitása, — a különben erős lelkű férfit, — mennyire érzékeny és meghatottá teszik.

A bucsuestélyi éjféli 12 órán túl is, a legmagasabb színvonalon álló ünnepségek jellegével birt. X.

Száműzetésem ideje,

vagy miért hagytam ott Oláhországot.

Irt: Tornyai Ferencz román kath. lelkész.

(Folytatás)

A parochiával kapcsolatba kath. iskolába az én időmben körülbelül 75 fű járt, köztük a legtöbb, körülbelül 50-en, magyar fiúk. Különböztettek ott boldog boldogtalant, csak tudjon fizetni. A tanítási nyelv oláh és mellékesen még valamennyire a német nyelv volt. E két nyelvből persze a magyar gyermekek annyit értettek — már többségben — mint a tyúk az ABC-ből. Így ment ez esztendőket óta. A magyar nyelvből egy öreg magyar tanító annyit vert beléjük, hogy megtanultak többen elég rosszul olvasni. Volt rá akárhánypélda, hogy a gyermek se magyarul se oláhol nem tudott, hanem beszélt valami zagyvalékot, mivel az utcán, vagy otthon beírta. Az utcán, hogy az oláh sarjadékok megcsufolják, kinevessék, az iskolában pedig, hogy értelmetlenségért, lustasága s ostobasága miatt jól elnadrágolják. Még a drága hittant is oláhol magoltatták szegény magyar gyerekekkel. Még erről a lélekbe vágó dolgról sem gondoskodtak az illetékes közegek, kik tudják nagyon jól azt, hogy Oláhországban a latin katolicizmus soha nem verhet gyökeret, hanem hogy csak is a meglevőnek megmentése, fentartása, ápolása s előmozdítása lehet szent kötelessége és feladata az ott működő papságnak azon a nyelven és azon arányban, a mely szerint és a mennyiben a reájuk bízott hívek nyelv és szám különbsége megkívánja. Pedig akárhogy vergődjenek és akadékoskodjanak, elvitázzhatlan tény az, hogy az Oláhországban katolikusok között a magyarok vannak nagy többségben.

Nem csudáltam soha, mert természetes valaminek tartottam s tartom azt, ha az oláh-magyarok gyermekei az utcán, vagy komisz, utolsó rendű műhelyek bűzhödő levegőjében és erkölstelenség környezetében, vagy pedig nyolcz-kilenc éves korukban szolgálatra, cselédeknek adva, züllenek és pusztulnak el idő előtt testileg — és lelkileg is. Oláh iskolában nem küldhetik a legtöbbször csak márcól-holnapra élő magyarok gyermekeiket, mert honnan vegye azt a tömörkedandiját, a melyet az oláh törvény irgalmatlanul szab minden nem oláh gyermekre. Aztán azt a sok bántást, méltatlanságot, lenézőst, megvetetést, mellőzést, igazságtalanságot tanító és iskolatárs részéről, ki gyermeke viseli el, ha még oly szegény is!

Tudomásom szerint három elemi kath. iskola van Romániában, hol eddigelé némileg magyar nyelvet is tanítottak. Bukarestben, Ploesti-ben és Brailában. Hogy abban a most nagyszerű bukaresti kath. elemi iskolában, miután abból Vizi Dénest, egy minden iziben becsületes, az oláh-magyarok szolgálatában megöszült derék, 31 évig a bukaresti kath. elemi iskolában működött tanítót szívtelenül kirekesztették tanítanak-e még most is magyarul? — köve hiszem. Mert egy, ottani érsek körüli személy szájából tudom, hogy az érsek oda nyilatkozott, hogy ha bizonyos feltételek nem teljesülnek, többet ott egy betűt magyarul nem tanítat.

Pedig hát úgy tudom, hogy azok a számos esztendőn keresztül vajmi csekély látszatot eredményezett, pedig a gazdagon teljesülő feltételek, most már nem teljesülnek, s még ugyancsak helyesen; t. i. az a nagyszubventió — semmiért. Aztán nem régen írta Ábrahám István uram, ki csak most nem rég jött haza Romániában való 49 éves tartózkodása és küzdése után, hogy már a folyó tanévben a magyar tanítást vezetett iskolában beszűntették. Tehát!

Tudom azt is, hogy nem csak ez a három is-

kola nyert a magyar oktatásért subventiót, azaz magyar pénzsegélyt a szt. László-társulattól, hanem több is, hol éppen egy szót sem tanítottak magyarul; e háromban azonban szintén csak úgy, hogy ha az iskolába járni akaró fiúért fizettek. A legtöbb magyar család, mely főleg tőlen egyes városokban, mint p. o. Brailában is. Giurgiuban is, Bukarestben is favágással és még szegényesebb napszámmal keresi kenyerét, nem képes még azt az 1 vagy 2 franknyi havi tandíjat sem megkeresni, s ha megkeresi tudja is, nem tudja nélkülözni. Aztán hol vannak még a tankönyvek. Hiszen tudom, hogy Brailában még olyan tankönyveket is drága pénzen adogattak el a szegény magyar fiúknak, egy kis kátét 50—60 baniért (ittthon 16 kr.) magyar olvasót még drágábban, — a mit egyes papoknak a szt. István társulat ingyen küldött.

(Folyt. köv.)

Irodalom.

Emlékkönyv Magyarország ezeréves fennállása ünnepére.

Háromszékvármegye törvényhatósági bizottsága 1894. évi december hó 28-án tartott közgyűlésében elhatározta, hogy Magyarország fennállásának ünnepi esztendőjére Emlékkönyvet ad ki. A vármegye közönsége úgy vélekedett, hogy a millenáris örömnépre össze kell gyűjteni Háromszékvármegye történetének gazdag kincses házából mindazon megtalálható értékeket, a melyek belső tartalmuknál fogva együttes kiállításban szemléltethetők teszik vármegyénk képét egészen a mai napig. A törvényhatóság szükségesnek találta oly monografikus irányú Emlékkönyv megírását, a mely magába foglalja Háromszékvármegye területének, gazdasági, ipari, közlekedési, közigazgatási, művelődési stb. életműködésének lehetőleg áttekinthető képét a mult időktől kezdve napjainkig.

Az Emlékkönyv megírására törvényhatósági közgyűlésünk egy szerkesztő bizottságot kért fel. A bizottság hatálykai Potsa József val. belső titkos tanácsos ur ő nagyméltósága elnöklötte alatt dr. Antal Mihály, Bogdán Arthur, Csifó Salamon, ifj. Gödri Ferencz, Gyárfás Győző, Málk József, Dr. Székely György és Szentiványi Miklós urakból alakult meg, kik szívesek voltak az Emlékkönyv megírását elvállalni.

A nagy munka elkészült s most örömmel bocsátjuk azt a közönség rendelkezésére; mert ez a mű megfelel czímének és rendeltetésének. Az Emlékkönyv a tudomány mai álláspontján népszerű nyelven tárgyalja az igaz és való dolgokat s úgy mutatja be Háromszékvármegyét minden tagjában és ízében, a minő az volt és a minő tényleg ma.

Két nagy fejezetre oszlik fel a mű. Az első a történeti rész.

Visszamegy ez a leírás Háromszékvármegye legrégibb multjára a történeti adatok és rendelkezésre állott kutforrások leggondosabb feldolgozásával. Magába foglalja ez a rész Háromszékvármegye megalakulását, a vármegye koronkét való lakóinak ismertetését. Szól a székely nép eredetéről, ebben a vármegyében keletkezett községekről, városokról és járásokról. Visszavezeti az olvasót évszázadok politikai küzdelmei közé, melyekben oly jelentékeny szerepe volt Háromszékvármegyének. Itt vannak bemutatva a székely néposztályok, a hadi szolgálat és katonaság. A székelyek jogai s azok gyakorlása, valamint a felekezeti élet története s az iskolák, ipar, kereskedelem és közigazdaság egészen az alkotmányos élet kezdetéig, 1867-ig ebben a fejezetben beható részletezéssel vannak tárgyalva. Az Emlékkönyvnek ezt a történeti részét Csifó Salamon írta meg világos, könnyen érthető előadással.

Azt a fényes korszakot, melyben a vármegye lakói életüket és vagyonukat hozták áldozatul a magyar haza függetlenségéért és szabadságáért, Háromszékvármegye 1848—49-iki önvédelmi harcát Nagy Sándor, a szabadságharcban személyesen résztvett történetíróknak tollából közli az Emlékkönyv.

Ugyanezen fejezet alatt írja meg ifj. Gödri Ferencz Seps-Szent-György város történetét sok általa gyűjtött új, tanulságos adat felhasználásával lendületesen, kellemes olvashatóan. A könyvnek ez a

szép része maga is egy kis monografia: Seps-Szent-György város multjának és fejlődése életfolyamának alapos kutatások után igen csinosan megírt ismertetése. Kézdi-Vásárhely város történetét szintén gondos tanulmány útján, Dobay János írta.

Szép képek teszik változatossá az Emlékkönyvnek ezt az első fejezetét.

1867—1896. Ezt a címet viseli az Emlékkönyv második szakasza.

Dr. Székely Bendeguz, a Mikó-kollegium elhunyt tanára nyitja meg a tartalmas és változatos részt Háromszékvármegye természeti viszonyairól írt tömör munkájával, melyben a hegységek, földtani, természetrajzi viszonyok, Háromszékvármegye vízrendszere s végül a vármegye politikai földrajza van bemutatva.

Igen becses és mint uttörő munka, a szakirodalom előtt kétségtelenül fontos közlemény dr. Farnos Dezső avatott tollal megírt műve Háromszékvármegye időjárásáról. A vármegye földrajzi fekvése, a hőfok, a légnedvesség, csapadék, szél, borulat, a mi időjárási viszonyunk a légnyomás európai helyzetéhez s végül függelékül népies székely időjárás prognosztikonok teszik valóban értékesé ezt a tanulmányt.

(Folyt. köv.)

Sokrates. A görög philosophiát ő fektette erkölcsi alapra. Komoly, rideg ember volt, ki az életben mindig csak a fogyatkozásokat látta, s magas elveinek elfajulását. Athén utcáin szőba állott mindenkiel, s mindig tanított. Kérdezősködött, valmiről, s rávezette az embereket, hogy rendesen nem is sejtik annak a lényegét, a miről könnyedén, megdondolás nélkül beszélnek. Beszélgetése második felében aztán rávezette az illetőt a szóban forgó dolog lényegére. Az ő tanítványa volt Plato. „Ugy állnak ők egymás mellett — írja Ranke — mint később Krisztus és keresztlő Szent János, Sokrates rideg, magában zárkozott, szinte askezikus élete sokban emlékeztet egy keresztyén remetére. Valóban van benne valami az askezis, s a földöntuli elmélyedés szelleméből. Följegyezték róla, egyszer egész éven át egy helyen állva, mozdulatlanul gondolkodott. Az erkölcs kegyetlen bírása ő, elhanyagolt külsejű, torzonbors ember, mint Keresztlő János Tizian vásznán. Mellette Platon elmélkedik, szabadon, komolyan, nem a kétségbeesés, hanem a remény geniusa lebeg körülötte. Gondolatjait ihlet vezeti. Ajkán a szeretet tana. Nem az athéniakhoz beszél, hanem a világhoz. Minden szavát, minden tettét a szeretet vezeti, művészeti felfogását is. „Szeretet az, a mivel a szepet felfogjuk.“

Sokrates nem a szeretet, hanem a bírálat embere. Ezért kellett meghalni is, mert az athéni demokrata alkotmányra csipős megjegyzéseket tett. Meghalt 399-ben Kr. e. Huszonegy századdal azon esztendő előtt, melyet mi most irunk, s mely százados évfordulója a böles halálának, kinek tanait a világ 2000 esztendő után sem feledte el. Életét és halálát híven leírja a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 33. füzeté. A 12 kötetre tervezett nagy munkát Marozali Henrik egyet. tanár szerkeszti, s a legkiválóbb magyar szakemberek írják. A II. kötet, mely a görögök történetéről szól, Gyomlay Gyula nevét viseli homlokán. Egy kötet ára 8 frt. Egy füzeté 30 kr. Kapható a kiadónál (Révai Testvérek, Budapest, VIII. Üllői-ut 18.) és bármely hazai könyvkereskedésben.

Ujdonságok.

— Kinevezések. Bodor Ödön, marosvásárhelyi kir. törvényszéki aljegyző, a s.-szeggyi kir. járásbíróshoz albiróvá nevezetett ki. — Az igazságügyminiszter Pénzes Imre telekkönyvi átalakító díjnot a kézdivásárhelyi kir. törvényszékhez kinevezte irnokká. Gratulálunk!

— Bodó Péter elfogva. Mindaz, a mi Bodó Péterrel történik, szenzáció számba megy, mert ő már úgy befészkelte magát a nép fantáziájába, mint akár Rózsa Sándor vagy Zöld Marci, vagy a rabló romantikának egyéb hírneves alakjai. Bodó Péter, ez a szenális gonosztevő annyiszor került ellentétbe

az igazságszolgáltatással, hogy nagyon rászolgált azon félelmes hírnévre, melylyel bír. A hetvenes években emberölésen elkezdve sok mindenféle bűntényt követett el, miért évek hosszú során volt fegyházban, s vizsgálati fogsága ideje alatt gyakran megszökött, de ismét hurokra került. Sok oldalú képességeiről tanuskodik az is, hogy egy alkalommal kenyérbőlbi a vizsgáló bírót, saját magát és a fogházort oly ügyesen kiformalta, hogy az alakokat meglehetett ismerni, pedig soha sem tanulta a szobrászatot. S ezen kívül sok más egyéb dolgokból kitűnt, hogy sokféle képesség van ezen emberben. Pár év előtt hosszas raboskodás után kiszabadult a fegyházból, de rövid idő alatt ismét rossz fát tett a tűzre s bekerült a törvényszék fogházába, innen azonban hamarosan megugrott. Egy egész csapat esendőrt mozgósítottak a veszélyes szökevény kézrekerítésére s csakugyan sikerült is a csendőröknek Almásban az ottani kisbíró csürebén elbujva megtalálni. Bodó Péter minden ellentállás nélkül önként megadta magát, a mit annak idejében, mikor még „jó vérében volt” bizonyosan nem tett volna, valamint azt sem, hogy mikor a román határt csak át kellett volna lépnie, ily könnyű szerrel megfogassa magát. Az elfogott gonosztevőt a csendőrök erősen megláncolták s csüörtökön dél előtt beszállították a kézdivásárhelyi törvényszék fogházába. E napon épen heti vásár volt s a megláncolt szökevénynek a tömeg között kellett átmennie mikor híre futott, hogy Bodó Pétert hozzák, az egész vásáros nép arra felé tódult s lett olyan esődület, hogy a csendőrök csak a legnagyobb erőfeszítéssel voltak képesek a fogolyt az agyonnyomástól megmenteni. És most Bodó Péter erős vasban várja, hogy mikor út a szabadulás órája.

— **Örültek.** K.-Vásárhelynek ismét van örültje, és pedig nem csak egy, de több is. Ezuttal Pakó Ádám napszámoson tört ki a téboly, úgy, hogy el kellett szállítani. Ezen kívül van még egy pár ember, kiken szintén kezd látszani az örültség, de ezek még nem váltak közveszélyessé s így egyelőre csak felügyelet alatt állanak. Ez az eset egy újabb adat azon állításnak igazolására, hogy tán az egész föld kerekén nincsen egy város, mely aránylag annyi örültet adna a tébolyának, mint K.-Vásárhely. Hogy ennek oka miben rejlik, azt megállapítani nem lehet, de tény az, hogy mintha csak jár-

ványszerűen lépett volna fel ez a kór, oly gyakoriak az esetek. És ha tekintetbe vesszük, hogy mily nehéz egy-egy örültnek elhelyezése, el lehet képzelni, hogy a sok tébolyodott mily sok kellemetlenséget ad nem csak a hozzátartozóknak, hanem a hatóságoknak is.

— **Személyi hír.** Benke Gyula ur, városunk országgyűlési képviselője a nyár hátralévő részét tengeri fürdön fogja eltölteni. E hó 7-én utazik el Ostendébe. K.-Vásárhely város polgármestere augusztus 1-vel négy heti szabadságra ment.

— **Népmozgalmi statisztika.** A kézdi-vásárhelyi anyakönyvi kerületben mult hó folyamán 15 gyermek született, 10 egyén halt meg s 1 házasság kötött. Az elmúlt 7 hónap alatt anyakönyveinkbe összesen 86 születés, 76 halál és 16 házasság jegyeztetett be.

— **Az aratás** vidékünkön javában foly s a napokban véget is ér s ha az időjárás kedvez, a hordás is nemsokára elkezdődik. Általában a kilátások elég kedvezők, jó közép termés várható. Némileg csökkenti a termés eredményt, hogy a sok eső miatt az aratás két annyiba került, mint máskor s hogy a kalongyába rakott kővek közül az alsók kis részben kiesiráltak, hanem ezek csak kevésbé befolyásolják az elért kedvező eredményt. A bő eső folytán a kapás növények is igen szépen elvették magukat, úgy, hogy valószínűleg a mi vidékünkön az idei termés ellen nem lesz panasz.

— **Uj házfőnök.** A kézdi-vásárhely-kantai minorita rendház főnöke Révész Cyrill, gymnasiumunk kitűnő képzettségű tanárra lett a következő 3 évre; elődét, a derék Lőrök Bélát a herceggprimás átvette az esztergomi egyházmegye papjai közé. A menyinyire örvendünk az új házfőnök kinevezésének, ép annyira sajnáljuk a Lőrök Béla távozását, kiben r. k. egyházköztség egy minden tekintetben jeles képességekkel, finom, jó modorral bíró papot veszített el.

— **Uj rajztanár.** A kézdi-vásárhely-kantai róm. kath. gymnasiumnál Feil Ede elhunytával megüresedett rajztanári székre Kálóczy János, okleveles rajztanár neveztetett ki, egyelőre helyettes tanári minőségben.

— **Halálozás.** E. Kovács Gyula a kolozsvári nemzeti színház jeles művésze meghalt. Még a segésvári Petőfi-ünnepélyen szavalatával elragadta a közönséget és ma már halott. Már az ünnepély al-

kalmával rosszul lett és többé nem tudott Kolozsvárra visszamenni, ott halt meg segesvárt, odautazott családjá körében. Az elhalt művész többször vendégazerepelt Kézdi-Vásárhelyen s közönségünk mindannyiszor a legrokonszenvesebben fogadta s most halálhíre is általános mély részvételt talált. Béke poraira!

— **Papi kinevezések.** Gr. Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök Willman Géza altorjai káplánt, lelkésznek Kilyénfalvára, Gr. Mikes Jánost Gyergyó-Alfaluba, Bartha Ferenczet Kézdi-Szentlélekre, Jesztl Jánost Lemhénybe káplánoknak nevezte ki.

— **Uj váltók.** Korona értékű bolyegzett kincstári váltók jönnek forgalomba folyó évi szeptember hó 7-től kezdve. A most még forgalomba lévő régi váltók, bezárólag folyó évi szeptember hó 31-éig használhatók.

— **Lelkész-fogadás.** Az altorjai uj plebános, Balázs Ferencz, július 29-én foglalta el uj állomását. A kézdivásárhelyi vasuti állomásnál mintegy 20 kocsival várták az érkező ifju plebánost s a hívek nevében br. Apor János üdvözölte szép beszéddel, mire Balázs meghatottan felelt, a lelkes fogadásért hálás köszönetet mondva. Másnap volt az ünnepélyes beköszöntő, melyre a templom zsufolásig megtelt hívőkkel.

Apróságok.

Kivégzés előtt.

A halálraítolt visszautasítja a lelkészt:

— Ugyan, hagyjon békét; mit tárgyaljak a szolgálával, ha már fél óra mulva a gazdával beszélhetek.

*

Számítás.

A ráczfürdőben szól Grün ur:

Nem kell maga, Adolf; nekem antiszemita notirozó kell!

*

Bucsun.

A komédia igazgatója bucsuzik a publikumtól:

— Az előadásnak vége. Most még csak arra kérem a nagyérdemű közönséget, hogy odakin ne szidják az előadásunkat; önöket kinevetnék, nekünk meg ártana.

Jókai Mór összes műveinek nemzeti kiadása 100 kötetben teljesen elkészült

Jókai Mór összes műveinek

Megrendelhető
a legelőnyösebb
részletfizetések
mellett.

Nemzeti kiadása

100 kötet
diszkötésben,
2000 ívben, finom papíron
nyolczadrét alakban.
250 forint.

Az irodalom minden barátja, a nagy költő génuszának minden tisztelője siessen megszerezni a nemzeti kincset, hogy az minden magyar ház könyvespolcát ékesen díszítse, erekiye gyanánt szálljon nemzedékről nemzedékre.

A megszerzési módokat páratlanul előnyösek és lehetővé teszik, hogy mindenki minden anyagi megerőltetés nélkül egy örökbecsű könyvtár birtokába juthasson,

A ki havonként 2 frtot azaz naponként alig 7 krt szán a felekölt ózálra, az megszerezheti magának ezt a könyvtárt, mely páratlan az egész világirodalomban.

Révai Testvérek Irod. Int. Részv.-társaság könyveskereskedéséből, Budapest.

VIII., Üllői-ut 18. szennel megrendelem

JÓKAI MÓR ÖSSZES MŰVEINEK NEMZETI KIADÁSÁT
100 kötetben, 2000 ívben, vázonn diszkötésben 250 frtot

2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Minden 10 részlet fizetése után egy további sorozat szállítatik. A részletfizetés be nem tartása esetén az összesedjék a czeg az erekiye ózálra, el postai megfizetés után, a postaköltségek behajtása mellett, behajtani. A részletfizetés be nem tartása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik és a teljes mű vételára eseti eszé válik.

Kelt: _____

Aláírás és pontos cím: _____

A ki tehát még nincs birtokában ennek az irodalmi ereklyének, az töltse ki a mellékelt megrendelőlapot, vágja ki és egy levelezőlapra ragasztva küldje be hozzánk.

RÉVAI TESTVÉREK
Irodalmi Intézet Részvénytársaság
Budapest, Üllői-ut 18.

Irodalombarátok

a kik előfizetőket gyűjteni
készek, nagy jutalomban
részesülnek fáradságukért